

Workshop financiën

‘EY bouwt mee aan een sterke gemeenteraad’

Gemeenteraad Goirle

18 mei 2015

EY

Building a better
working world

Het team vanuit EY: uw huisaccountant en natuurlijk adviseur

drs. Nicole Silverentand RA, director EY

- > eindverantwoordelijk/wettelijk accountant
- > sparring partner van de Goirlese raad
- > specialisatie in lokale overheid en onderwijs
- > accountant van 15 gemeenten in Noord-Brabant/ Limburg

Harm Lodewijks MSc, accountant EY

- > manager van controleteam voor gemeente Goirle
- > aanspreekpunt voor de gemeente
- > accountant van diverse Brabantse gemeenten

Agenda

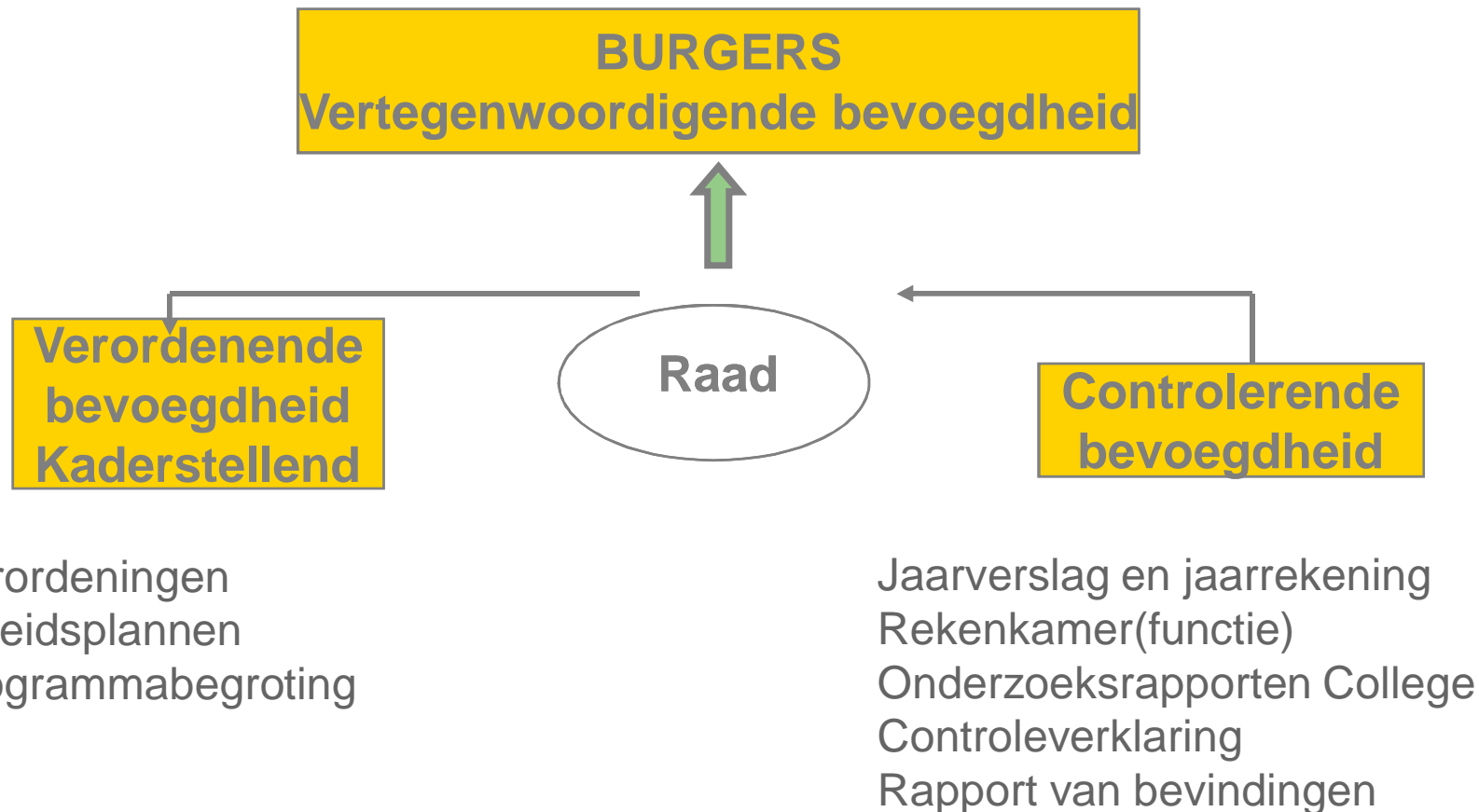
- ▶ Introductie
- ▶ De kaderstellende en controlerende rol van de Raad
- ▶ De controlerende rol van de accountant

- ▶ Begroting
- ▶ Jaarstukken
- ▶ Relevante aspecten bij beoordeling jaarstukken

Rol van de gemeenteraad

De kaderstellende en controlerende rol van de Raad: Instrumentarium Raad

Informatiedocumenten in een dualistisch stelsel

	Kaderstellend	Controleren
Raad	<ul style="list-style-type: none"> •Beleidsbegroting <ul style="list-style-type: none"> •Programmaplan •Paragrafen •Financiële begroting <ul style="list-style-type: none"> •Overzicht baten en lasten •Financiële positie 	<ul style="list-style-type: none"> •Jaarverslag <ul style="list-style-type: none"> •Programmaverantwoording •Paragrafen •Jaarrekening <ul style="list-style-type: none"> •Programmarekening •Balans
College	Productenraming	Productenrealisatie
Derden	<ul style="list-style-type: none"> •Conversietabellen <ul style="list-style-type: none"> •Programma's – producten •Producten – functies 	<ul style="list-style-type: none"> •Conversietabel <ul style="list-style-type: none"> •Programma's – producten •Verdelingsmatrix

Rol van de accountant

Rol van de accountant: uw opdracht

- ▶ Door uw opdracht te aanvaarden neemt de accountant op zich om als onafhankelijke deskundige een oordeel uit te spreken over:
 - ▶ de **getrouwe** weergave in de jaarrekening van de baten en de lasten over 2014 en de activa en passiva per 31 december 2014: zijn de cijfers juist en volledig?
 - ▶ de **rechtmatigheid** van de totstandkoming van de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten en balansmutaties: Passen de cijfers binnen de door u geautoriseerde begroting en zijn de uitgaven en ontvangsten in overeenstemming met Wet- en regelgeving
- ▶ Gericht op het ondersteunen van uw controlerende taak

Rol van de accountant

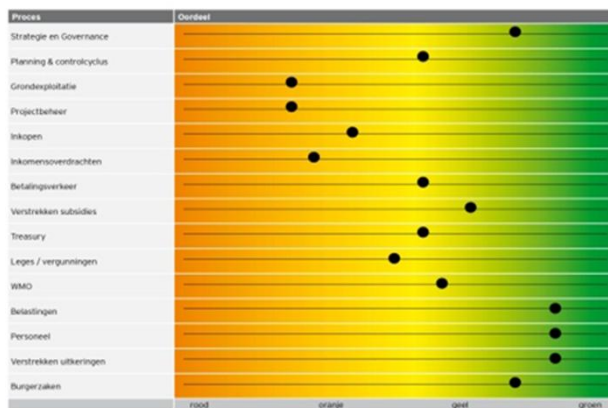
De opdracht aan de accountant

- ▶ Jaarlijks engagementletter waarin de afspraken tussen raad gemeente Goirle en accountant worden bevestigd
- ▶ Afbakening controle en wet- en regelgeving → controleprotocol met normenkader
 - ▶ Op welke regelgeving dienen wij te toetsen
 - ▶ Met welke diepgang dienen wij te controleren (controletolerantie)
 - ▶ Over welke fouten en onzekerheden wenst u op de hoogte gesteld te worden (rapporteringstolerantie)

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

De rol van de accountant – onze communicatie

- ▶ De uitvoering van de controle leidt tot de volgende rapportages: managementletter, verslag van bevindingen en controleverklaring
 - ▶ de managementletter: gericht aan het college, gaat in op bedrijfsvoering en processen
 - ▶ Top 3 bestuurlijke aandachtspunten
 - ▶ Bedrijfsvoering, digitalisering en automatisering
 - ▶ Administratieve organisatie en interne controle
 - ▶ Detailbevindingen inzake werking processen

De rol van de accountant – onze communicatie

- ▶ Het verslag van bevindingen gericht aan de raad
 - ▶ Bestuurlijke aandachtspunten
 - ▶ Uw aandachtspunten
 - ▶ Financiële resultaten in perspectief (financiële positie, risico's)
 - ▶ Uitkomsten van de controle (foutevaluatie, grondbedrijf, bijzondere posten)
- ▶ De controleverklaring gericht aan de raad
 - ▶ Oordeel over getrouwheid
 - ▶ Oordeel over rechtmatigheid
- ▶ Toelichting verslag van bevindingen in audit-comité

Rol van de accountant aandachtspunten

- ▶ Mogelijkheid tot het meegeven van een raadsaandachtspunt
 - ▶ Uw aandachtspunt voor de controle
 - ▶ Aan de accountantscontrole gerelateerd onderwerp/vraag
 - ▶ Nadere rapportering in het accountantsverslag rondom dit specifieke punt

- ▶ Voorbeelden:
 - ▶ Verantwoordingsinformatie met betrekking tot decentralisaties
 - ▶ Waardering grondexploitaties en vastgoed
 - ▶ Beoordeling informatievoorziening paragraaf weerstandsvermogen/verbonden partijen
 - ▶ Kwaliteit interne controleplan
 - ▶ ...

Rol van de accountant aandachtspunten

Welke aandachtspunten zou u als raadslid aan de accountant willen meegeven voor de controle van de jaarrekening 2015?

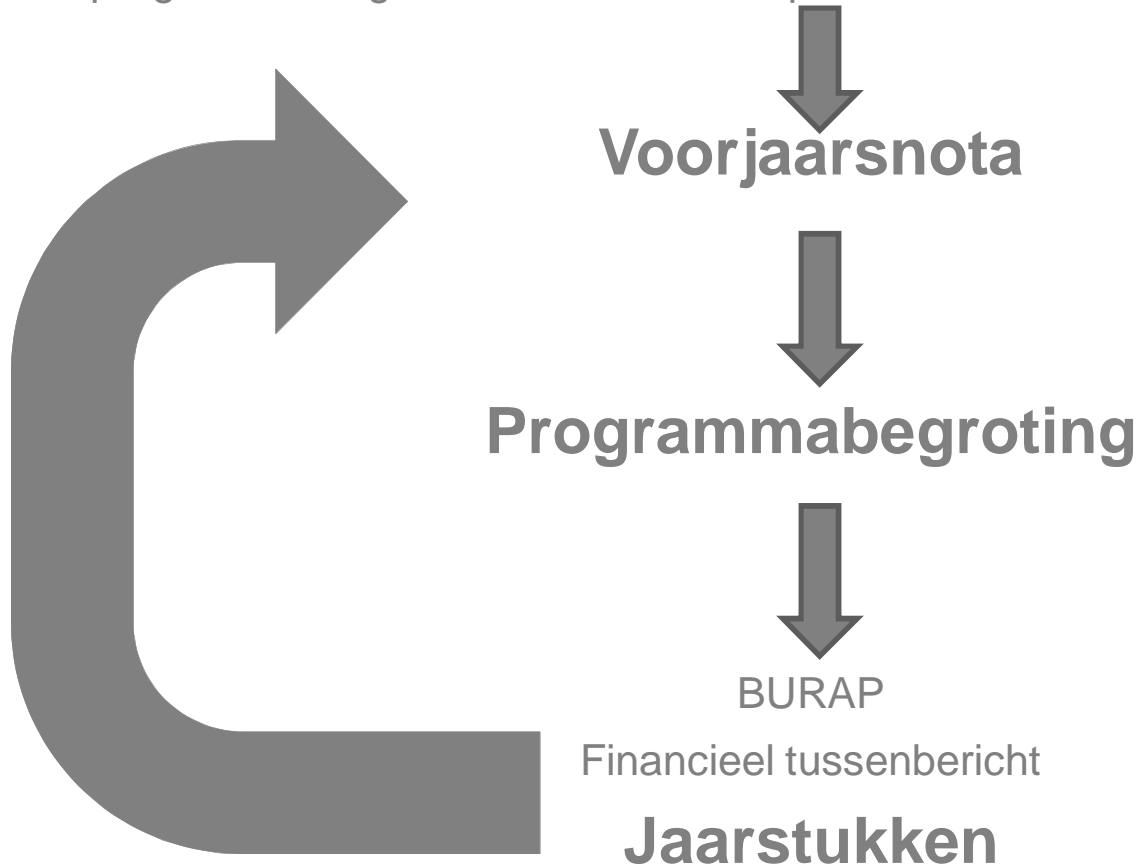
De programmabegroting

Relevante aspecten bij beoordeling Begroting

Bestuursakkoord 'Een krachtige gemeente in een kansrijke regio met oog voor elkaar'

Coalitieprogramma 'Eigen kracht en samenspel'

Indeling van de begroting: Welke eisen stelt de wet: het BBV

- ▶ **Begroting:**

- ▶ Beleidsbegroting
- ▶ Financiële begroting

- ▶ **Beleidsbegroting:**

- ▶ Programmaplan
- ▶ Paragrafen

- ▶ **Financiële begroting:**

- ▶ Overzicht van baten en lasten met toelichting
- ▶ Uiteenzetting van de financiële positie met toelichting

De beleidsbegroting: programmaplan

- ▶ Beperkt aantal programma's
- ▶ Maatwerk: gemeente vrij in indeling naar programma's, Goirle kent 5 programma's (o.b.v. begroting 2015)
- ▶ Sturen/controleren op hoofdlijnen = politiek relevante onderwerpen
- ▶ Maatschappelijke effecten centraal
- ▶ Per programma 3 'WWW-vragen':
 - ▶ Wat willen we?
 - ▶ Wat doen we daar voor?
 - ▶ Wat mag het kosten?

De beleidsbegroting: programmaplan

Naast het overzicht van programma's bevat het programmaplan tevens:

- ▶ Overzicht algemene dekkingsmiddelen (welke opbrengsten zijn vrij besteedbaar) bevat tenminste:
 - ▶ Lokale heffingen, waarvan de bestedingen niet gebonden zijn
 - ▶ Algemene uitkeringen
 - ▶ Dividend
 - ▶ Saldo van de financieringsfunctie
 - ▶ Overige algemene dekkingsmiddelen
- ▶ Bedrag voor onvoorzien: voor de begroting in zijn geheel of per programma

De beleidsbegroting: paragrafen

- ▶ Verschaffen inzicht in financiële positie en het financiële beheer
- ▶ Paragrafen: vastlegging van de beleidslijnen m.b.t. relevante beheersaspecten en tot de lokale heffingen
- ▶ 7 paragrafen verplicht, optioneel uit te breiden

▪ Lokale heffingen	▪ Bedrijfsvoering
▪ Weerstandsvermogen en risicobeheersing	▪ Verbonden partijen
▪ Onderhoud kapitaalgoederen	▪ Grondbeleid
▪ Financiering	▪

De financiële begroting

Financiële Begroting: overzicht van baten en lasten

- ▶ Per programma de baten en lasten
- ▶ Dit resulteert in een saldo van baten en lasten (voorheen resultaat voor bestemmen)
- ▶ Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves
- ▶ Dit resulteert in het resultaat (voorheen resultaat na bestemmen)

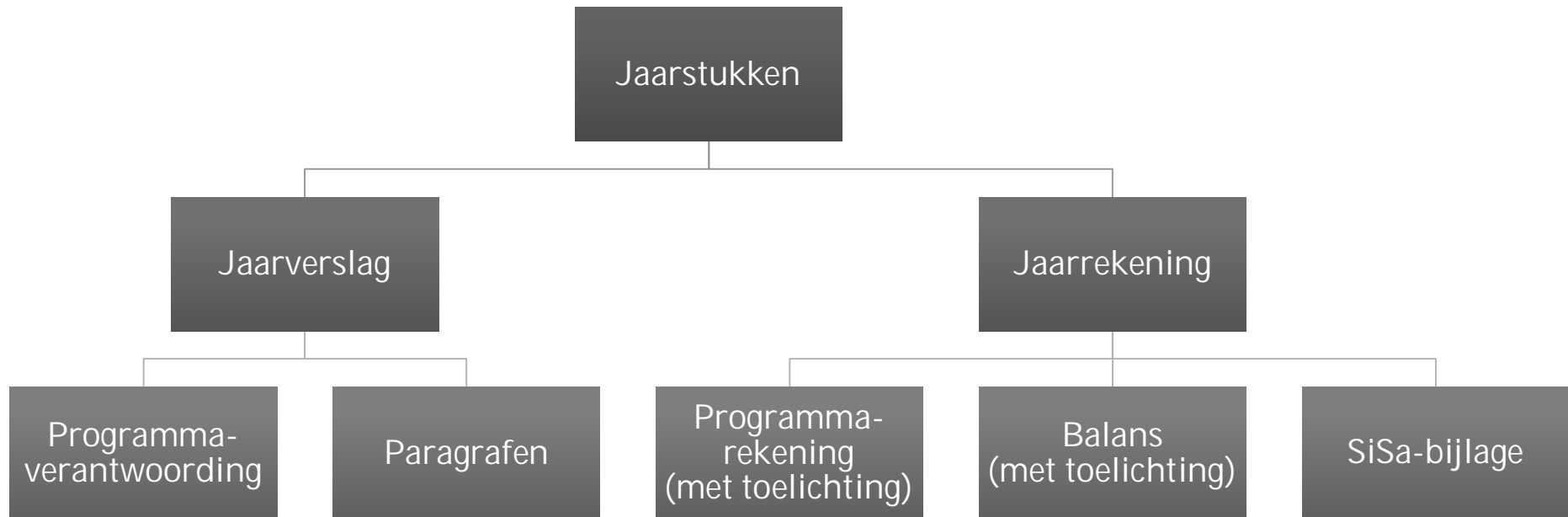
Financiële begroting: overzicht van baten en lasten

	Begroting 2014	Jaarrekening 2014
Lasten	57.700	51.775
Baten	54.255	51.854
Saldo	(3.445)	79
Stortingen	1.934	2.843
Onttrekkingen	6.528	4.610
Resultaat	1.149	1.846

De jaarstukken

Opbouw jaarrekening

De jaarstukken

- ▶ Jaarstukken bestaan uit:
 - ▶ Het jaarverslag
 - ▶ De jaarrekening
- ▶ Jaarverslag bestaat uit:
 - ▶ De programmaverantwoording
 - ▶ De paragrafen
- ▶ Jaarrekening bestaat uit:
 - ▶ Het overzicht van baten en lasten met toelichting
 - ▶ De balans en de toelichting

De jaarstukken

Programmabegroting	Jaarverslag
Kaderstellend	Verantwoording
<ul style="list-style-type: none">• Programmabegroting<ul style="list-style-type: none">- Programmaplan<ul style="list-style-type: none">* inzicht in de te realiseren programma's<ul style="list-style-type: none">- Wat willen we bereiken?- Wat zijn de beoogde maatschappelijke effecten?- Wat gaat het kosten?- Paragrafen	<ul style="list-style-type: none">• Jaarverslag<ul style="list-style-type: none">- Programmaverantwoording<ul style="list-style-type: none">* inzicht in de realisatie van de programma's<ul style="list-style-type: none">- Wat hebben we bereikt?- Wat zijn de gerealiseerde maatschappelijke effecten?- Wat heeft het gekost?- Paragrafen
Standaard qua hoofdindeling Inzicht in beleidsvoornemens/verwachte situatie	Indeling conform beleidsbegroting Inzicht in realisatie (beleidsmatig/inhoudelijk)

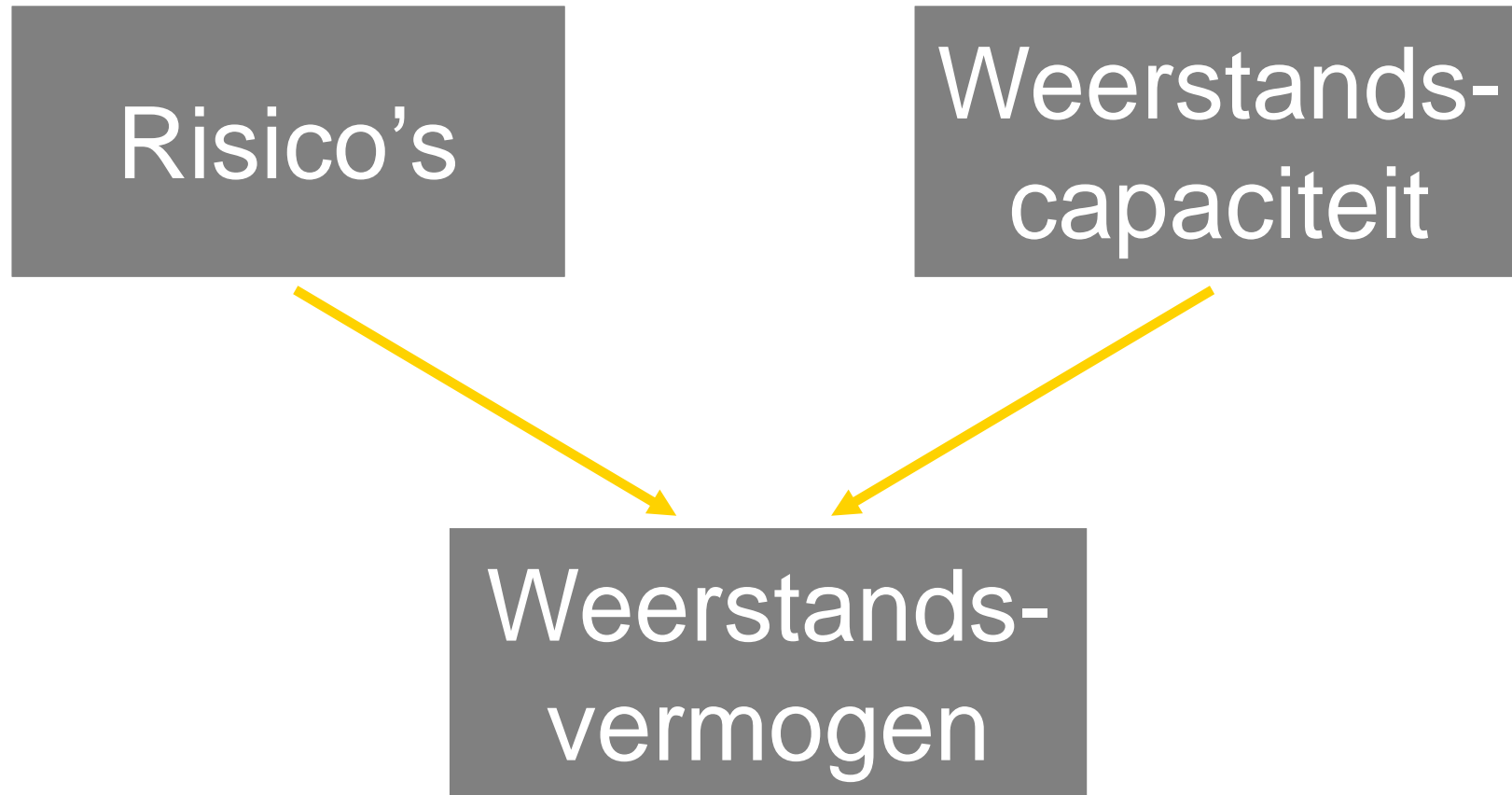
De jaarstukken

Financiële begroting	Jaarrekening
Overzicht van begrote baten en lasten met toelichting	Gerealiseerde baten en lasten per programma
Uiteenzetting van de financiële positie	Balans
Overzicht van de geraamde algemene dekkingsmiddelen	Overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen
Geraamde bedrag voor onvoorzien	Aanwending van het bedrag voor onvoorzien
Overzicht geraamde incidentele baten en lasten	Overzicht van werkelijke incidentele baten en lasten

Relevante aspecten bij beoordelen jaarstukken

Paragraaf weerstandsvermogen

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

- ▶ Totaal risico's berekend op ca. € 3,3 miljoen
 - ▶ Grondexploitatie (€ 0,8 miljoen)
 - ▶ Decentralisaties (€ 0,8 miljoen)
 - ▶ Tekort op het inkomensdeel uitkeringen (€ 0,2 miljoen)
 - ▶ Hoger dan begroot ziekteverzuim (€ 0,2 miljoen)
 - ▶ Verbonden partijen (€ 0,2 miljoen)
- ▶ Weerstandscapaciteit berekend op € 9,2 miljoen
- ▶ College concludeert derhalve over voldoende weerstandsvermogen te beschikken
- ▶ Goed om te weten: solvabiliteit bedraagt 45% (landelijk gemiddelde 34%)

Paragraaf verbonden partijen

- ▶ Partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft
- ▶ Belang verbonden partijen neemt toe, controle en sturing door gemeente complexer dan eigen activiteiten
- ▶ Aanscherping regelgeving uitbreiding van de informatie in de Paragraaf Verbonden partijen
- ▶ Verbonden partijen met hoger risicoprofiel beperkt aanwezig

Paragraaf grondbeleid

- ▶ Bevat de visie op het grondbeleid
- ▶ Actuele prognose van de verwachten resultaten en gerealiseerde verkopen
- ▶ Beleidsuitgangspunten omtrent reserves voor grondzaken in relatie tot risico's
- ▶ Jaarrekening 2014: totaal verwacht resultaat € 0,8 miljoen nadelig
- ▶ Voor nadelige complexen is reeds een voorziening gevormd
- ▶ Risicobuffer reserve grondbedrijf bedraagt € 1,6 miljoen

Paragraaf grondbeleid: hoe zit grondbedrijf in begroting/jaarstukken?

- ▶ “alle mutaties worden resultaatneutraal verwerkt”
- ▶ Kosten worden bijgeschreven op de balans
- ▶ Baten komen ten gunste van de balanspositie
- ▶ Kosten > Baten → positief balanssaldo (nog terug te verdienen)
- ▶ Baten > Kosten → negatief balanssaldo (mogelijke winsten)
- ▶ Reguliere boekingen leiden (nog) niet tot winst / verlies
- ▶ Uitgangspunt is de boekwaarde van de balanspost
- ▶ Op het moment dat de balanswaarde positief is wordt beoordeeld of de balanswaarde en de toekomstige kosten gedekt kunnen worden uit de toekomstige opbrengsten → indien niet mogelijk direct voorziening/afboeking (voorzichtigheidsprincipe)

Paragraaf financiering

- ▶ Uiteenzetting van beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille
 - ▶ Kasgeldlimiet: geeft aan hoeveel kortlopende leningen de gemeente mag aantrekken
 - ▶ Renterisiconorm: max. op herfinanciering en renteherziening ofwel hoeveel mag maximaal worden geleend voor een periode >1 jaar
- ▶ Vanaf 2014: In de toelichting op de jaarrekening dient een rapportage opgenomen te worden waarin op kwartaalbasis wordt gerapporteerd in welke mate de drempelbedragen in het kader van het verplicht schatkistbankieren wordt benut
- ▶ Vaste schulden gemeente Goirle bedragen €31,0 miljoen

Relevante aspecten bij beoordeling begroting/jaarstukken - reserves

- ▶ Algemene reserves per 31 december 2014 bedragen € 9,3 miljoen (exclusief resultaat 2014)
- ▶ Bestemmingsreserves: wanneer en waarvoor:
 - ▶ Voor ongewenste schommelingen in tarieven, zonder specifiek bestedingsdoel
 - ▶ Voor afdekken kapitaallasten
 - ▶ Raad heeft bepaalde bestemming gegeven
 - ▶ Betreft eigen vermogen
- ▶ Bestemmingsreserves bedragen € 21,5 miljoen
- ▶ Grootste bestemmingsreserves per 31-12-2014 betreffen:
 - ▶ Reserve Turnhoutsebaan € 7,9 miljoen;
 - ▶ Reserve cultureel centrum € 7,3 miljoen.

Relevante aspecten bij beoordeling begroting/jaarstukken - voorzieningen

Voorzieningen:

- ▶ Onzekere maar redelijk in te schatten verplichtingen en verliezen per balansdatum
- ▶ In te schatten risico's
- ▶ Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven
- ▶ Voorzieningen inzake kostenegalisatie
- ▶ Middelen verkregen voor derden voor specifiek doel
 - ▶ *Vreemd vermogen*
 - ▶ *Rentetoevoeging niet toegestaan*
 - ▶ *Niet voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten*
 - ▶ *Aard, reden en wijzigingen in toelichting*

Relevante aspecten bij beoordeling begroting/jaarstukken - voorzieningen

- ▶ Voorzieningen per 31 december 2014 bedragen € 3,1 miljoen
- ▶ Belangrijkste voorzieningen per 31 december 2014 betreffen:
 - ▶ Voorziening pensioenrechten wethouders (€ 1,6 miljoen)
 - ▶ Voorziening egalisatie tarieven riolering (€ 1,1 miljoen)

Relevante aspecten bij beoordeling begroting - voorzieningen

	Reserve	Voorziening
Storting en onttrekking	Via de resultaatbestemming	Rechtstreeks (via resultaatbepaling)
Kan deze negatief worden?	Ja, gaat per 1-1 op in de algemene reserve	In beginsel niet
Rentetoevoeging	Ja, bespaarde rente via resultaatsbestemming	Alleen bij voorzieningen tegen contante waarde om de voorziening op pijl te brengen.

Relevante aspecten bij beoordeling begroting/jaarstukken - investeringen

- ▶ Leiden niet direct in het begrotingsjaar zelf tot lasten, maar in de toekomst door afschrijven en toegerekende rentelasten (kapitaallasten)
- ▶ Uitgaven worden geactiveerd (economisch nut) en in overeenstemming met financiële verordening afgeschreven
- ▶ Belangrijk deel van het balanstotaal (€ 55,3 miljoen op € 73,1 miljoen)
- ▶ Maatschappelijk nut: gemeente Goirle heeft deze geactiveerd voor een bedrag van € 8,0 miljoen
- ▶ Jaarlijks worden limieten vastgesteld waarbinnen het college geautoriseerd is investeringen aan te gaan

Na deze workshop...

Welke aandachtspunten zou u als raadslid aan de accountant willen meegeven voor de controle van de jaarrekening 2015?

Belangrijkste financiële aandachtspunten beoordeling jaarstukken

- ▶ Begrotingsrechtmatigheid: blijft het college binnen de gestelde kaders? => overzicht van baten en lasten inclusief toelichting
- ▶ Ontwikkeling financiële positie gemeente: welke trends zijn waarneembaar in solvabiliteit en schuldquote? => balans en paragrafen weerstandsvermogen en risicobeheersing en treasury
- ▶ Grondbedrijf: wat zijn de trends in woningbouw en bedrijventerreinontwikkeling, zijn de aannames realistisch en zijn er voldoende buffers aanwezig om risico's op te vangen: paragraaf grondbeleid
- ▶ Verbonden partijen: welke risico's loopt de gemeente bij haar verbonden partijen en wordt hier voldoende op gestuurd?

Vragen?

EY
Building a better
working world